

Lausunto

24.09.2020

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

SAMS -Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Marica Nordman

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Propositionen kan ha en positiv inverkan på tillgången till tjänster om man i tillräcklig mån beaktar behoven hos dem som har svenska som modersmål och har en funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa. Det förutsätter att man i praktiken tryggar tillräcklig makt och resurser till organen som övervakar och tryggar den svenska servicen. I propositionen är detta inte i tillräcklig mån tryggt (se våra förslag till fråga nummer 11 och 20).

I nuläget varierar tillgången till och kvaliteten på servicen för svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning stort i olika kommuner, och kommuninvånarna är således inte i en jämlik ställning. Tjänstekvaliteten och likabehandlingen kan främjas i och med de planerade större

anordnarna men det förutsätter att man stärker och utvecklar serviceanordnarnas och de yrkesutbildade personernas kompetens även på svenska.

För en svenskspråkig person med funktionsnedsättning måste servicekedjorna genomgående fungera på svenska. Det förutsätter att alla funktioner i hemkommunen fungerar på svenska. Det här måste tryggas genom hela livet. Viktigt är också att detta inte enbart sker på en politisk nivå utan även på praktisk nivå. Därför måste det finnas en aktör med uttalat ansvar för att trygga svenskspråkig service som kan ställas till ansvars när det finns problem med svenskspråkig service.

En annan viktig jämlikhetsaspekt är de digitala tjänsterna. Det finns mycket bra möjligheter med nya digitala lösningar om de görs tillgängliga för möjligast många, även för personer med funktionsnedsättning. Det bör också beaktas att alla inte kan ta del av de digitala tjänsterna och för dessa människor måste det finnas andra möjligheter så som närkontakt.

Mentalvårdstjänsterna för barn och unga är utspridda och splittrade. I förslaget står det att man inom social- och hälsovården i vårdlandskapet kan organisera tjänsterna till en välfungerande helhet. SAMS vill påpeka att dessa tjänstehelheter även måste finnas tillgängliga på svenska. Det är ytterst viktigt att mentalvårdstjänsterna finns tillgängliga för alla åldersgrupper på det egna modersmålet svenska.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

I en nödsituation framhävs behovet av att tala sitt eget språk extra mycket, därför är det viktigt att alla har möjlighet att kunna använda det andra nationalspråket svenska i kontakten med räddningsväsendet.

Den svenskspråkiga servicen och tillgänglig svenskspråkig information bör fungera på nationell, regional och lokal nivå. Även i vårdlandskapen med en liten andel svenskspråkig befolkning (speciellt Vanda-Kervo och Kymmenedalen) måste de språkliga rättigheterna för den svenskspråkiga befolkningen förverkligas.

Inom räddningsväsendets verksamhet är det förebyggande arbetet grundläggande och mycket viktigt. Inom det förebyggande arbetet är det speciellt viktigt att den information som ges är tillgänglig för alla oberoende av funktionsnedsättning eller språk. Det är även viktigt att informationen är tillräckligt lättförstådd så att alla har lika möjligheter att ta del av den. Därför är det viktigt att olika grupper som behöver särskilt stöd eller som hör till olika språkgrupper görs delaktiga i övningar, planering, utveckling och utbildning av verksamheten. Även FN:s

funktionshinderkonvention förpliktar till detta, se exempelvis artikel 4(3) och 8 - 11. På detta sätt kan man i det förebyggande arbetet i tillräcklig mån beakta specialbehov.

Landskapslagens 32§ om påverkansorganen bör modifieras så att funktionshinderråden kan bevaka och utveckla räddningsväsendets verksamhet, särskilt med tanke på förebyggande arbete, utbildningsinsatser och tillgänglig information.

I propositionens 7 § stadgas om räddningsväsendets styrning, planering och utveckling. Inom detta arbete bör personer med funktionsnedsättning och deras bakgrundsorganisationer höras.

I propositionen 9§ stadgas det om räddningsväsendets delegation. I delegationens arbete är det viktigt att det finns representation från funktionshinderfältet i enlighet med FN:s funktionshinderkonvention artikel 4(3). Svenskspråkig representation bör också finnas i delegationen då tillgänglig information och kommunikation är en så grundläggande aspekt inom räddningsväsendets arbete.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittäväällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

FN:s konventionen om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning artikel 4(3) förpliktar konventionsstaterna att trygga delaktighet. Personer med funktionsnedsättning bör ha en verklig möjlighet att delta och involveras i de ärenden som gäller dem. SAMS anser att man i större mån borde beakta dessa förpliktelser i förslaget.

FN:s funktionshinderkonvention förutsätter också att personer med funktionsnedsättning och organisationer som representerar dem höras i alla beslut som påverkar dem. Rådet för personer med funktionsnedsättning bör få möjlighet att ge utlåtanden och komma med motförslag inte endast i frågor som gäller funktionshinderservice, utan också andra social- och hälsovårdsfrågor, planläggning- och bostadspolitik samt andra frågor som påverkar personer med funktionsnedsättning. Rådet för personer med funktionsnedsättning bör fortgå som självständiga råd och bör inte kunna slås ihop med motsvarande råd för äldre och unga, eftersom risken då är att behoven bland personer med funktionsnedsättning förbigås eftersom målgruppen är mindre.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

kyllä pääosin

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

ei pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

kyllä pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei kantaa

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

33 § om nationalspråksnämnden och hur väl den tryggar den svenskspråkiga befolkningens rätt till inflytande i tvåspråkiga vårdlandskap.

I och med att ansvaret för ordnandet av social- och hälsovården överförs från kommuner och samkommuner till vårdlandskap, blir det ansvariga området större och den språkliga minoritetens relativa andel minskar i de flesta tvåspråkiga vårdlandskap. Detta i sin tur leder till att den svenskspråkiga befolkningens möjlighet till inflytande i beslutsfattandet försämras.

Förslaget att införa en nationalspråksnämnd i varje tvåspråkigt vårdlandskap är därför nödvändigt. För att nämnden ska kunna fullfölja de välmotiverade och ambitiösa uppgifterna som föreslås i bestämmelsen, bör den ha verklig insyn i vårdlandskapets verksamhet, faktiska möjligheter att påverka vårdlandskapets beslutsfattande och tillräckliga tjänstemannaresurser.

För att säkra nämndens insyn i verksamheten och faktiska möjligheter att påverka är det viktigt att nämnden och styrelsen är starkare bundna till varandra. Det kan göras genom att det fastslås att nämndens ordförande är medlem i vårdlandskapets styrelse.

I samband med beredningen av vårdlandskapens förvaltning och budget är det nödvändigt att säkerställa tillräckliga tjänstemannaresurser för nämnden. Utan reella verksamhetsförutsättningar är det inte möjligt att utföra de uppgifter som föreslås i bestämmelsen. Nämnda åtgärder är därför en förutsättning för att den språkliga minoriteten ska ha faktiska möjligheter att utöva sin demokratiska rätt att påverka beslutsfattandet inom de tvåspråkiga vårdlandskapen.

SAMS framför att det i nämnden bör finnas representation från olika målgrupper bl.a. representant för funktionsnedsättning. På detta sätt kan nämnden i sitt arbete beakta olika synpunkter som är relevanta och inkluderande.

32 § om vårdlandskapets påverkansorgan

I förslaget föreslås att vårdlandskapsstyrelsen ska inrätta ett råd för personer med funktionsnedsättning för vårdlandskapet för att garantera möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att delta och påverka. Det är viktigt att ett sådant råd inrättas.

SAMS framtonar vikten av att rådet för personer med funktionsnedsättning har verkliga möjligheter att påverka ärenden som berör dem i enlighet med FN:s konvention om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.

Rådet kunde också starkare sammanföras med räddningsväsendet

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisläistä

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä pääosin

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei pääosin

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

kyllä pääosin

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä pääosin

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Det är viktigt att det finns ett nationellt mandat för stöd för svenskspråkig utveckling av social- och hälsovård. Utkastet till lagförslag innehåller relativt lite reglering av utvecklingsverksamheten som helhet, och det är därför svårt att veta vad det föreslagna uppdraget innebär. Vi utgår från att uppdraget handlar om stöd för vårdlandskapens svenskspråkiga forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet.

För att kunna utföra uppdraget att stöda vårdlandskapen i denna typ av verksamhet, är det viktigt att vårdlandskap X känner till särdragen i de svenskspråkiga förhållandena, har kunskap om befolkningens och de professionellas behov och att landskapet har en stark koppling till forskningen. Landskapet behöver därför gedigna relationer till universitet och högskolor med avseende på utbildning inom medicin, hälsovård och socialvård. Skötseln av uppgiften förutsätter att den är

integrerad med motsvarande finskspråkiga verksamhet, så att det finns systematisk växelverkan med de finska funktionerna och för att undvika att utvecklingen på svenska blir isolerad. Kopplingen till ett universitetscentralsjukhus och det regionala samarbetsområdet har också betydelse. För att i praktiken kunna genomföra uppdraget krävs också att vårdlandskapet har möjlighet att mobilisera resurser för uppdraget.

I utkastet till 37 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård nämns också vårdlandskap X, som ska samordna samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga landskapen. Det landskap som ska ha detta uppdrag bör ha åtminstone följande egenskaper: kunskap om särdragen i svenskspråkiga förhållanden, ingående kunskap om ordnande av tvåspråkig service, kunskap om svensk- och tvåspråkiga tjänsteproducenter, kunskap om de servicehelheter och specifika tjänster som idag inte finns att tillgå på svenska i de tvåspråkiga vårdlandskapen samt administrativa resurser för avtalsförhandlingarna.

Med hänvisning till att uppgifterna i 31 § och 37 § förutsätter många olika egenskaper av det ansvariga vårdlandskapet, anser vi att uppgiften ska fördelas mellan två olika vårdlandskap. SAMS föreslår att ansvaret för utvecklandet av den svenska servicen föreskrivs till Helsingfors och ansvaret över samordnandet av samarbetsavtalen föreskrivs till vårdlandskapet Österbotten. SAMS anser att dessa två områden har de bästa förutsättningarna att klara av uppgifterna. Uppdelningen av uppgifterna konkretiserar och koncentrerar uppgifterna och underlättar områdena att sköta sina uppgifter väl. En dylik delning av uppgiften förutsätter ett nära och gott samarbete mellan Helsingfors och Österbotten. Helsingfors och Österbotten har olika styrkor var gäller svenskspråkiga frågor och de kompletterar varandra på ett ändamålsenligt sätt.

Om vårdlandskap X föreskrivs endast till ett vårdlandskap anser SAMS att uppgiften bör ges till Helsingfors.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

7 § Främjande av hälsa och välfärd i vårdlandskapen

Vi föreslår att ”i mån av möjlighet” stryks i 7 § och därmed lyder den enligt följande:

”Vårdlandskapet ska även bidra till att skapa goda verksamhetsförutsättningar för organisationer vid främjandet av hälsa och välfärd.”

SAMS föreslår att ansvaret för utvecklandet av den svenska servicen föreskrivs till Helsingfors och ansvaret över samordnandet av samarbetsavtalen föreskrivs till vårdlandskapet Österbotten.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Tillägg till svaret till fråga 20.

Bestämmelsen ger goda förutsättningar för vårdlandskapen att trygga tillgången till vissa svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster. Det förutsätter dock att avtalet utformas på ett ändamålsenligt sätt. Största delen av de social- och hälsovårdstjänster som vårdlandskapen ansvarar för att ordna omfattas emellertid inte av avtalet. Avtalsarbetet är inte i sig tillräckligt för att trygga tillgången till svenskspråkiga tjänster för befolkningen.

Enligt förslaget till bestämmelsen ska de tvåspråkiga vårdlandskapen avtala om samarbete och arbetsfördelning bland annat gällande olika verksamhetsenheter som Kårkulla samkommun upprätthåller idag. Det är bra att landskapen avtalar om dessa enheter för att säkerställa att klienterna även i fortsättningen har tillgång till motsvarande tjänster på svenska.

Enligt förslaget till bestämmelse ska avtalet också omfatta samarbete och arbetsfördelning kring andra tjänster. I nuläget finns det ett stort antal tjänster som på svenska produceras på ett fåtal orter eller en enda ort i hela landet. Det finns också tjänster som inte alls finns att tillgå på svenska. För att dylika tjänster i fortsättningen ska kunna upprätthållas och utvecklas, krävs ett riksomfattande samarbete och att samarbetsavtalen omfattar även dessa.

Listan på dylika tjänster är levande och ändras med tiden. Därför är det inte ändamålsenligt att nämna tjänsterna i bestämmelsen. Däremot bör det, till exempel i specialmotiveringarna till bestämmelsen, bättre öppnas upp vilka typer av tjänster samarbetet kan handla om. På så sätt är det lättare för vårdlandskapen att avgöra hur stort behov av samarbete de har. I nuvarande utkast till specialmotiveringar nämns endast särskilt krävande tjänster inom missbrukarvården och dygnetruntvården inom barnpsykiatrin. SAMS vill påpeka att behovet är mycket mer omfattande och här ska den expertis som finns inom de tvåspråkiga kommunernas social- och hälsovårdsväsende och inom tredje sektorns organisationer höras.

Exempel på tjänster som ska nämnas i specialmotiveringarna:

Yrkesinriktade och medicinska rehabiliteringskurser, medicinsk rehabilitering och yrkesinriktad rehabilitering för personer med synnedsättning, särskilda tjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning, psykiatrisk avdelningsvård dygnet runt, vissa tjänster inom neuropsykiatrin, högspecialiserad rehabilitering och rådgivning för personer med sällsynta funktionsnedsättningar, audionomtjänster, finlandssvenska teckenspråkstolkare och svenskspråkiga skrivtolkare, multiprofessionellt samarbete kring tjänster och stöd för barn och unga, psykologtjänster, talterapi (logopedier).

Enligt förslaget krävs att samarbetet ska vara outhärligt och nödvändigt för att det ska ingå i avtalet. Samarbetsavtalet kunde däremot också omfatta olika typer av stödtjänster som vårdlandskapen med fördel kunde samarbeta kring, såsom översättningsverksamhet, telefonrådgivning, skapande av svenskspråkiga blanketter och bottnar för vårdföreskrifter med mera. Samarbetet kunde även omfatta digitala tjänster, som möjliggör att områdenas svenska resurser kan sammankopplas, att information om svenska tjänster kan samordnas och som bidrar till

att det blir lättare att få igång samarbete mellan producenter. Samarbetet kunde också omfatta tjänster för personer som bor i gränsregionen mellan två vårdlandskap, om det är ändamålsenligt att skaffa tjänsterna från det andra landskapet.

Eftersom avtalet endast handlar om vissa typer av tjänster är det emellertid viktigt att också se till den övriga social- och hälsovården när man ser på tillgången till svenskspråkiga tjänster. För att de tvåspråkiga vårdlandskapen på ett bredare plan ska kunna ge service på svenska, krävs också fokus på basservicen och framtidens social- och hälsovårdscentraler. Det är viktigt att dessa fungerar på svenska i alla tvåspråkiga vårdlandskap och att satsningar görs på både det finsk- och svenskspråkiga kunnandet på centralerna. Servicebehovet för alla klientgrupper ska utredas på social- och hälsovårdscentralen, vilket medför behov av tillräcklig sakkunskap både om vilken typ av stöd och service som klienten behöver, men även kunskap om sådana producenter som kan ge tjänster på svenska.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

kyllä pääosin

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaita.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei pääosin

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

kyllä pääosin

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä.

Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaantulon 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kårkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Förslaget att dela upp Kårkullas verksamhet mellan de tvåspråkiga landskapen motsvarar syftet med integration av social- och hälsovård, jämlikhet mellan och inkludering av olika klientgrupper. Det förbättrar också klienternas möjligheter att välja tjänsteproducent. SAMS stöder förslaget om att Kårkullas verksamhet fördelas mellan de tvåspråkiga landskapen.

Tanken att bastjänsterna finns i landskapen och att specialtjänster kan köpas via avtal är en bra utveckling. Denna utveckling leder troligtvis till att bastjänsterna utvecklas, som i sin tur är en positiv utveckling.

Funktionshinderservicen får inte delas upp enligt diagnos eftersom det strider mot grundtankarna i FN:s konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt inom regeringens program för avvecklande av institutionsboende och utvecklande av tjänster för personer med intellektuell funktionsnedsättning (KEHAS). Funktionshinderservicen behöver tvärtom breddas och kräver fler producenter så att man har möjlighet att välja tjänsteproducent. Vi anser att förslaget tryggar FN:s funktionshinderkonventionens förverkligande och KEHAS programmets mål att gå ifrån ett diagnosbaserat tankesätt och vi ser detta som en positiv utveckling.

Enligt förslaget ska boende- och dag- och arbetscenterverksamhet införlivas i vårdlandskapet på vars område enheterna finns. Av de åtta tvåspråkiga landskapen kommer en del att ta över flera Kårkulla-enheter.

SAMS betonar att särdragen i tvåspråkiga Kymmenedalen och Vanda-Kervo måste beaktas i denna kontext. Det finns en Kårkulla-enhet inom Kymmenedalen och endast en boendeenhet i Vanda-

Kervo. Därför behövs det landskapsöverskridande verksamhet som möjliggör att de regionala enheterna, inkluderat rådgivningsbyråerna (omsorgsbyråerna), fortsättningsvis betjänar den kundkrets de haft hittills. Det är osannolikt att Kymmenedalen eller Vanda-Kervo på egen hand kan upprätthålla all verksamhet för personer med intellektuell funktionsnedsättning och det är viktigt att avtala om samarbete med östra Nylands landskap respektive Helsingfors/ huvudstadsregionen. Inget av de tvåspråkiga landskapen klarar helt av att upprätthålla dagens servicevolym på egen hand, utan detta förutsätter att enheterna fortsättningsvis kan betjäna samma kundunderlag som tidigare, över vårdlandskapsgränserna.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Gällande lagens 7§: Sams föreslår att det måste finnas en person i det temporära organet som har ett uttalat ansvar för att trygga att svenskan beaktas i övergångsarbetet som helhet. Utan ett uttalat ansvar kommer inte den svenska servicen att fungera och fungerande svenskspråkiga servicekedjor kommer att utebli. Det är viktigt eftersom det är en förutsättning för att försäkra att svenskspråkiga aspekter omedelbart beaktas även under övergången.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

kyllä pääosin

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei pääosin

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämismääräyksiin jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämismääräys, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämismääräys; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

SAMS anser att Nylands särlösning är motiverad med tanke på befolkningsunderlaget, vårdkapaciteten och HUS etablerade verksamhet.

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereinä selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei kantaa

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

kyllä

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

kyllä pääosin

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

kyllä pääosin

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

SAMS anser att man i större mån borde beakta FN:s konvention om rättigheterna för personer med funktionsnedsättning genomgående i hela social- och hälsovårdsreformens proportion.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei kantaa

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

SAMS anser att det behövs starkare strukturer för att trygga en god svenskspråkig service för hela den svensktalande befolkningen. Språknämnden i de tvåspråkiga vårdlandskapen bör ha tillräcklig makt och resurser. Genom att nämndens ordförande har en plats i vårdlandskapens styrelse kan man på ett trovärdigt sätt bättre försäkra att den svenskspråkiga befolkningens behov och ärenden beaktas på ett kostnadseffektivt sätt. Utan en sådan ändring finns det en risk att svenskspråkig service glöms bort och i och med detta blir det dyrare att i efterhand försöka lappa gjorda misstag och strukturen med nationalspråksnämnder urvattnas.

SAMS vill lyfta fram att de språkliga rättigheterna även i praktiken måste tryggas och inte enbart på beslutsfattarnivå. Det är viktigt att inte språkaspekten drunknar bland andra intressen. Därför är det viktigt att nationalspråksnämnden har verkligt inflytande i hur verksamheten ordnas och vem som anställs. Detta inflytande kan möjliggöras genom att delegera sektor- och budgetansvar till nämnderna. SAMS uppmanar att vårdlandskapen delegerar sektor- och budgetansvar till nämnderna för att service på svenska ska tryggas. Även tillräckliga tjänstemannaresurser bör försäkras i motiveringarna till lagen.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Salonen Ilona
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf

Nordman Marica
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf - Juridiskt ombud